

Hornád z Košíc kraľuje folklóru: Siedmy titul laureáta z Akademickej Nitry 2

Online, ahoj.tv, 21. 7. 2025, 10:11

Holokaust pochoval tisíce Židov v Košiciach, pamätníci upozorňujú aj na súčasné nenávistné prejavy 2

Online, kosiceonline.sk, 21. 7. 2025, 10:35

Hornád z Košíc kraľuje folklóru: Siedmy titul laureáta z Akademickej Nitry

21. 7. 2025, 10:11, Zdroj: [ahoj.tv](#), Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, UPJŠ**

Dosah: 450 GRP: 0,01 OTS: 0,00 AVE: 96 EUR

Hornád z Košíc kraľuje folklóru: Siedmy titul laureáta z Akademickej Nitry

929x

Folklorný súbor Hornád – Laureát Akademickej Nitry 2025

Folkloristi z **UPJŠ** opäť na vrchole akademického folklóru (Zdroj: FS Hornád)

FS Hornád z Košíc opäť získal titul laureát na prestížnej prehliadke slovenských aj zahraničných vysokoškolských súborov Akademická Nitra 2025. FS Hornád tento titul obhájil a potvrdil, že je absolútnou špičkou medzi slovenskými folklórnymi súborami.

Folklorný súbor Hornád sa začiatkom júla zúčastnil 47. ročníka medzinárodného akademického festivalu folklórnych súborov – Akademická Nitra 2025. Od roku 2011 vystupuje súbor pod záštitou **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, pričom z jedenástich účastí na festivale získal titul laureát po siedmykrát.

V choreografickom bloku K O L O R O V A N É autor a choreograf Štefan Štec rekonštruje a zachytáva starodávne umelecké prejavy zemplínskej obce Pozdišovce. Jeho hlavnou inšpiráciou bola stará fotografia žien zo začiatku 20. storočia, odkrývajúca staršie vrstvy tanečného, vizuálneho a estetického cítenia tejto obce.

"Prostredníctvom tejto choreografie som premýšľal o tom, čo tvorí identitu dnešného človeka a tom, čo človek 21. storočia cíti, keď sa oblečie do kroja. Tradičná ľudová kultúra je pre mňa neustálou inšpiráciou aj v dobe, kedy nosíme kraťasy, šiltovky a žabky," priblížil Štefan Štec.

FS Hornád odštartoval rok 2025 mimoriadne úspešne. Po získaní Ceny predsedu Košického samosprávneho kraja za rok 2024 a Ceny verejnosti Košického samosprávneho kraja za rok 2024, ktoré získal za svoj výnimočný prínos k uchovávaniu a šíreniu tradičnej kultúry v regióne, sa spomedzi slovenských akademických folklórnych súborov pripojil aj titul laureáta Akademická Nitra 2025.

"Tieto ocenenia sú pre nás veľkou ctou a zadosťučinením za tvrdú prácu, ktorú odvádzame na tanečnej sále, ale aj záväzkom do ďalších rokov. Tešíme sa, čo prinesú, lebo nás baví byť kreatívnymi prostredníctvom tradičnej ľudskej kultúry," uzatvára predsedníčka OZ FS Hornád, Alexandra Ťasková.

(10:00, red.)

Holokaust pochoval tisícky Židov v Košiciach, pamätníci upozorňujú aj na súčasné nenávistné prejavy

21. 7. 2025, 10:35, Zdroj: [kosiceonline.sk](#), Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Dosah: 3 254 GRP: 0,07 OTS: 0,00 AVE: 251 EUR

Holokaust pochoval tisícky Židov v Košiciach, pamätníci upozorňujú aj na súčasné nenávistné prejavy

Košice Spravodajstvo

Tridsiate roky priali komunite, situáciu zhoršila Viedenská arbitráž.

Metropolu východu obývalo pred druhou svetovou vojnou približne 12 500 Židov. Väčšina z nich žila v južnej časti mesta, kde vyrástli i viaceré synagógy. Deportácie Židov z Košíc sa začali až v roku 1944, keďže mesto od prvej viedenskej arbitráže v roku 1938 patrilo pod Maďarsko. Deportovaných bolo celkovo 15 807 Židov, a to nielen z Košíc, ale aj z blízkeho okolia.

„Môžem povedať, že skoro všetci Židia z Košíc boli deportovaní do Auschwitzu. Žiaľ, prežila len hŕstka. Pred vojnou bol podľa rozprávania život v Košiciach veľmi príjemný. Jednotlivé náboženstvá a konfesie spolu dobre vychádzali. Mali spoločné stretnutia, divadlo, mnoho vecí robili spoločne a dobre si rozumeli,“ uviedla kurátorka Galérie Ľudovíta Felda v Košiciach Jana Teššerová.

V tom čase žili v metropole východu ortodoxné židovské rodiny, ktoré sa vyznačovali najmä početným potomstvom. Na začiatku 30. rokov 20. storočia žilo v meste vyše 11-tisíc Židov.

„Komunita sa v podmienkach demokratického Československa slobodne rozvíjala a prosperovala. K dvom synagógam z 19. storočia pribudli v medzivojnovom období ďalšie tri, čo svedčí o náboženskom, ale aj spoločenskom rozvoji,“ vraví historik Peter Borza z Katedry histórie Filozofickej fakulty **UPJŠ** v Košiciach.

V meste bolo aj mnoho spolkov venovaných ženám či športu. Situáciu Židov na území odstúpenom Maďarskému kráľovstvu, ale aj na Slovensku a Karpatskej Ukrajine výrazne zhoršili jesenná kríza v strednej Európe aj Viedenská arbitráž z 2. novembra 1938:

„Zo Slovenska došlo k násilnému odsunu približne 7 500 Židov, ktorí pochádzali z odstúpeného územia. Ocitol sa v zložitej situácii, keďže Slováci ich vyhnali, ale Maďari ich nechceli prijať. Platilo to aj obrátene, a z územia Maďarska boli odsunutí Židia s domovskom príslušnosťou na území okypťeného Československa. V krajine bol od roku 1938 v platnosti zákon, ktorý obmedzoval počet Židov v oblasti obchodu, podnikania a slobodných povolání na 20 percent. V máji 1939 bol prijatý zákon, ktorým sa sprísnila protizidovské predpisy. Zákon rozšíril okruh osôb, ktoré spadali do kategórie Žid. Židia boli úplne vylúčení zo štátnej správy. Ich zastúpenie v obchode a podnikaní sa ešte viac obmedzilo, a to len na 12 percent a v slobodných povolaniach dokonca len na šesť percent.“

Holokaust pochoval tisíce Židov v Košiciach, pamätníci upozorňujú aj na súčasné nenávistné prejavy / TASR

Košice sa po Viedenskej arbitráži stali súčasťou Maďarského kráľovstva a platilo tu silné protizidovské zákonodarstvo, ktoré sa týkalo zmienených občianskych práv a hospodárskej činnosti. Prvá vlna maďarskej verzie arizácie vrcholila v roku 1941. Neskôr pribudol v Maďarsku i rasový princíp pri definícii Židov, zákaz zmiešaných manželstiev a v roku 1942 izraelská cirkev stratila status štátom uznanej cirkvi.

„Maďarsko sa svojím postupom výrazne nelíšilo od ostatných spojencov nacistického Nemecka,“ konštatuje Borza.

Z Košíc odišli prvé transporty až v druhej časti vojny, hoci prvý transport zo Slovenska odišiel z Popradu v roku 1942. Židovské obyvateľstvo zhromažďovali najmä v tehelní, na súčasnej Moldavskej ulici, poniektorí sa ale ukrývali aj v synagóge na Puškinovej ulici.

„V Košiciach bol prvý transport 15. mája v roku 1944. Celkovo ich bolo päť, posledný 2. júna. Keďže nacisti, maďarskí nyilašovci mali deportačné zoznamy, tak každého, kto tam prišiel, si odčiarli v deportačnom zozname a ocitol sa v zbernom tábore. Tehelňa bola ohradená, nedalo sa odtiaľ odísť,“ priblížila Teššerová s tým, že v jednom transporte bolo odvezených približne 2500 ľudí.

Rodina prinášala niektorým zadržávaným jedlo, ktoré im podali cez plot. Známy je aj prípad rodiny Fridrichových s dvoma deťmi, pričom jedno z nich bolo ešte bábätko. Ich gazdinej, ktorá im pomáhala aj so starostlivosťou o deti, sa podarilo prísť za nimi do tehelne pod zámkou, že im niečo priniesla, a zároveň sa jej podarilo odniesť odtiaľ toto bábätko, ktoré následne vychovala.

„15. mája prišiel prvý dobytčák, kde natlačili do jedného vozňa 70 ľudí, hoci kapacita bola 30. Do jedného rohu dali 15-litrové vedro s vodou a jedno vedro na výkaly. A takto išli tri a pol dňa z Košíc do Osvienčimu. Keď prišli do Osvienčimu, išli na plošinu a odtiaľ rovno do plynových komôr. Osvienčim nebol pripravený na malinké detičky. Nemali mlieko, plienky, takže sa museli, poviem to nepekne, zbaviť týchto príchodcov,“ opisuje Teššerová hrôzy transportov.

V Osvienčime denne spaľovali 10-tisíc až 12-tisíc ľudí. Pracovať museli rýchlo, pretože po košickom i ďalších transportoch začali prichádzať transporty z Maďarska, a to v roku 1944.

„Cez Košice prešlo 137 vlakov. Podľa záznamov v nich bolo 401-tisíc Židov, ktorí v Osvienčime zahynuli v plynových komorách. Toto bola likvidácia celého židovstva v Košiciach, ale aj na Slovensku už v roku 1942. V Košiciach a v Maďarsku v roku 1944,“ uviedla Teššerová.

Prvý transport zo Slovenska odišiel z Popradu v roku 1942 / TASR

V koncentračnom tábore zahynuli nielen Židia z Košíc, ale a z časti súčasného Rumunska. Stalo sa tak vďaka Adolfovi Eichmannovi z Maďarska, ktorý vydal pokyn na spustenie deportácií a likvidáciu Židov z týchto území. V metropole východu sa v roku 1944 usadili nacisti.

Borza vysvetlil, že prvú vlnu deportácií umožnilo nariadenie ministerstva vnútra z 12. júna 1941. Týkalo sa Židov pochádzajúcich z územia bývalého Poľska alebo Sovietskeho zväzu:

„Išlo o cudzincov, ktorí mali byť vyhostení, ale zatiaľ k tomu nedošlo, alebo im bola zamietnutá žiadosť o povolenie na pobyt. V prvej vlne bolo z Maďarska deportovaných 18 500 osôb. Viac ako 14-tisíc z nich bolo 27. a 28. augusta 1941 zavraždených jednotkami SS v Kamenci Podolskom. Po tom, ako vyšlo najavo, že deportovaní Židia boli zavraždení, pristúpil regent Miklós Horthy k ukončeniu deportácií a Maďarsko sa stalo pre Židov jednou z bezpečných krajín v Európe.“

Situácia sa opäť zmenila po okupácii Maďarska nemeckou armádou v marci 1944 a na jar začali nové deportácie, ktoré zasiahli aj Košice. Podľa Teššerovej dosiaľ nie je známe, koľko košických Židov prežilo hrôzy deportácií a koncentračných táborov, keďže deportačné zoznamy sa nezachovali. Predpokladá sa, že ich bolo približne tristo, medzi nimi len veľmi málo žien a detí, keďže tie smerovali do plynových komôr:

„Pred druhou svetovou vojnou bolo na Slovensku viac ako 2500 židovských obcí. A teraz? Bratislava a Košice. Nechcem byť neúctivá, ale mám pocit, že o desať rokov bude na Slovensku žiť veľmi málo Židov, alebo žiadni. Nesmieme zabúdať, že po vojne mnohí Židia,

ktorí sa vrátili z koncentrákov, alebo sa počas vojny ukrývali, a vrátili sa do obcí a miest, sa tam báli prebývať. Hoci sa vojna skončila, myslenie ľudí sa nezmenilo.“

V roku 1949 tiež mnoho preživších Židov odišlo do novovytvoreného Izraela.

„To bola prvá vysťahovalecká vlna, my tomu hovoríme alia. Druhá vysťahovalecká vlna bola v roku 1964 a najväčšia bola v roku 1968, keď odišla celá moja generácia“ dodáva Teššerová.

Pred druhou svetovou vojnou bolo na Slovensku viac ako 2500 židovských obcí / TASR

Židia, ktorí hľadali nové miesto pre život boli po strednej škole, prípadne na vysokej škole. Celá generácia odišla počas niekoľkých dní po tom, ako v roku 1968 vstúpili na územie vtedajšieho Československa vojská Varšavskej zmluvy. Kurátorka Galérie Ľudovíta Felda v Košiciach Jana Teššerová zostala na Slovensku, najmä kvôli rodičom, ktorí mali zdravotné ťažkosti. Jej brat ale odišiel.

Pamätníčka uvádza, že aj doteraz sa stále cíti v napätí. Dotkli sa jej aj hákové kríže na jednom zo slovenských cintorínov či netolerantné vyjadrenia:

„Ľudia, ktorí sú v politike, by mali chrániť ľudí, mali by ich učiť tolerancii. Ak pôjdeme proti Židom, pôjdeme potom proti Rómom, proti iným a takto to pôjde. Zo skúseností, mojich aj mojich rodičov, hovorím, že to k ničomu dobrému to nepovedie. Nedobre to skončí, keď sa takto budeme pýtať na človeka inej viery.“

Teššerová spomenula, že počas jej 50-ročnej učiteľskej kariéry sa nikdy nezaujímal o náboženstvo svojich študentov, ale o to, ako sa budú učiť a správať, akí ľudskí, priateľskí či citliví budú.

V Košiciach možno dodnes nájsť mnohé miesta spojené so židovskou komunitou. Ako priblížil známy košický sprievodca Milan Kolcún, ide najmä o synagógy:

„Na Puškinovej ulici, na Zvonárskej ulici, kde je aj modlitebňa a celý židovský areál. Je tu aj pamätník holokaustu na Idanskej ulici.“

Prvá synagóga, ktorá bola v roku 1867 postavená na Moyzesovej ulici vedľa súčasného Domu umenia, už neexistuje, zbúraná bola v 50. rokoch 20. storočia. Do dejín mesta sa zapísali aj mnohé osobnosti zo židovskej komunity. Medzi nimi možno spomenúť Hermana Horowitzu, ktorý mal obchod s vínom a výrazne sa zaslúžil o založenie Košickej židovskej obce. Ako vyplýva z údajov na stránkach Židovskej náboženskej obce v Košiciach, obchod po ňom prevzal jeho syn Felix, kým ďalší z jeho synov Leopold sa preslávil ako maliar. Spomedzi umelcov zo židovskej komunity je známy kresliar a grafik Ľudovít Feld. Prežil holokaust i koncentračný tábor Osvienčim, kde bol nútený pracovať ako osobný maliar doktora Josefa Mengeleho. Spomedzi košických rodákov je známe aj meno Vojtecha Brauna – Bukovského, zakladateľa Medzinárodného maratónu v Košiciach.

Zdroj: SITA